

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Den 15. april 2010

TALE TIL SAMRÅD VEDR. SPØRGSMÅL W-Z

Det talte ord gælder

Flemming Møller Mortensen har stillet spørgsmålene W, X, Y Z, der alle omhandler detailhandlerens 13-punkts plan og særligt punktet vedr. pakkestørrelser. Jeg vil svare samlet på alle spørgsmålene.

(Spørgsmål W vedr. slik i børnehøjde)

Forbud eller frivillighed

Der er nogle, der mener, at vi skal omskrive et gammelt ordspørg til at ”med lov skal land forebygges”.

Og hermed mener de, at jeg skal fjerne slikket fra de nederste hylder i supermarkedet.

At jeg skal stille sodavanden om bag kasseapparatet og flytte de fuldfede oste og fløden ud i baglokalet.

Og måske også forbyde salg af usunde produkter i en vis størrelse og lukke 7 eleven.

Men er det ikke at gøre overgreb på de familier, der godt kan finde en fornuftig balance mellem det sunde og usunde?

Er det ikke at fratage forældrene ansvaret for deres børn?

Og er det ikke at umyndiggøre ellers kyndige danske forbrugere?

Forældreansvar:

Børns madvaner grundlægges først og fremmest i hjemmet. Derfor er det også forældrenes ansvar at sørge for, at de selv og deres børn får noget sundt at spise. De må påtage sig det lederskab, der følger med forælderrollen. De må gå foran som rollemodeller og vise vejen for en sund livsstil.

Det er forældrene, der må afgøre om det er den store spand eller den lille pose slik, der skal tages med hjem. Og om det er sodavanden, mælken eller vandet, der skal stilles på middagsbordet. Det er forældrenes ansvar at sætte grænser for deres børn.

Også i indkøbssituationen.

For hvad hjælper det, at jeg fjerner slikket fra børnehøjde og placerer det på den øverste hylde i supermarkederne, hvis det ligger i nederste skuffe hjemme i køkkenet?

Og hvad hjælper det, at forbyde salg af større slikposer, hvis vi blot kan sejle over Øresund og købe billigt slik eller køre ned over den tyske græse og købe de store poser?

Jeg tror ikke på, at forbud alene er vejen frem, når det handler om at ændre de dårlige vaner. Forbud som i dette tilfælde vil være både konkurrencestridigt og begrænse familiernes frihed til selv at tage ansvar og træffe et valg.

Jeg vil derfor heller ikke være indretningsarkitekt i supermarkederne eller forbyde salg af mad i specifikke størrelser.

Vi skal derfor ikke sidde her på Christiansborg og lovgive om, hvor store slikposerne må være, eller hvor de skal stå i butikkerne. I stedet skal vi fremme den sunde mad gennem frivillighed, oplysning, produktudvikling og let tilgængelighed.

Og netop det kan detailhandlens 13-punkts plan hjælpe med til.

(Spørgsmål X vedr. 13-punkts planen, pakkestørrelser og usunde fødevarer)

Detailhandlens 13-punkts plan:

Hensigten med detailhandlens 13-punkts plan har aldrig været at begrænse udbuddet af usunde fødevarer, men derimod at fremme tilgængeligheden af de sunde.

Og på det punkt lever detailhandlen op til mine forventninger.

Samtlige kæder har udvidet deres sortiment af sunde fødevarer, øget tilgængeligheden af frugt og grønt. De har taget del i Fødevareministeriets arbejde med at informere om de officielle kostråd. Og de har gjort det nemt at vælge sundere ved i stor stil at anvende det nye nøglehulsmærke på fødevarerne.

Senest har et meget stort antal supermarkeder deltaget i Fødevarestyrelsen konkurrence om at blive Danmarks sundeste supermarked. Og i den forbindelse er der implementeret rigtig mange nye tiltag, hvor formålet er at få forbrugerne til at vælge det sunde valg.

Det vigtigste er, at forbrugerne har valgmuligheder, der hvor de gør deres indkøb og færdes i dagligdagen. Når de handler, skal vi ikke fratage dem retten til at lægge den store pose slik eller sodavand i indkøbskurven, hvis de f.eks. skal holde fødseldag.

Så længe de samtidig har mulighed for også at vælge små poser eller et sundere alternativ.

Vi skal sørge for, at det sunde valg bliver nemmere.

Og vi skal udvikle nye og sundere produkter, der kan friste forbrugerne til at tage dem i stedet for slikket ned fra hylderne.

Problemet, som jeg ser det, er ikke, at de store pakker findes, men derimod hvis ikke der er noget alternativ.

Vi skal derfor ikke begrænse, forbyde og regulere, men derimod fremme det frie valg og tilgængeligheden af sund mad og sunde drikkevarer.

Den store palet

Detailhandlens 13-punkts plan kan selvfølgelig ikke stå alene i kampen mod overvægt og usunde vaner. Ligesom en guitar skal have flere strenge for at kunne spille ordentligt, skal vi også bruge flere instrumenter, når det handler om forebyggelse og fremme af sunde madvaner.

Detailhandlens plan kan fremme det sunde valg, når vi handler. Men derudover skal vi sætte ind med oplysning, så familierne ved, hvad de spiser, og kan træffe deres valg på et oplyst grundlag.

Mit mål er i samarbejde med relevante aktører at gøre det nemt at vælge sundere, uanset om man er hjemme, på arbejde eller i skole og børnehave.

Og mit mål er at understøtte udviklingen af nye sunde produkter så forbrugerne altid har et valg, hvad enten det er hjemme, eller når de er på farten.

Min rolle er ikke at begrænse folk i deres hverdag, men derimod at øge forbrugernes muligheder for at kunne tage hånd om eget liv.

Fra statens side skal vi tage hånd om de familier, der har svært ved at klare hverdagen, og vi skal skabe rammerne for, at alle familier har mulighed for at vælge en sund livsstil.

(Spørgsmål Y vedr. monitorering)

Møder med detailhandlen

Den tidligere fødevareminister har løbende holdt møder med detailhandlen for at følge op på, hvordan det går med udviklingen og implementeringen af deres 13-punkts plan.

Det samme har jeg allerede gjort, idet jeg i går havde møde med branchen. Og som jeg foreløbig er orienteret, har der været positive tilbagemeldinger fra detailhandlen om resultaterne af indsatsen.

13-punkts planen resultater:

Først og fremmest har 13-punkts planen betydet, at frugt- og grønsagsafdelingerne mange steder er udvidet. De er gjort mere indbydende og trukket helt frem i butikkerne, for på den måde at øge forbrugernes mulighed for at vælge kvalitet og vælge sundt.

13-punktsplanen har også betydet, at en række varer simpelthen ikke har fået plads på hylderne eller er blevet trukket tilbage. Det gælder eksempelvis en XXL-is, en 0,6 liters sodavand og en vitaminberiget sodavand.

13-punkts planen blev vedtaget i 2007 af detailhandlen, og siden da viser tal fra Danmarks Statistik, at konfektureresalget er faldet med 11,9 %.

Det synes jeg alt sammen er tydelige eksempler på, at frivillighed og detailhandlens 13-punkts plan virker efter hensigten.

Lad mig understrege, at det ikke er min 13-punkts plan, men derimod detailhandlens og dermed også deres overordnede ansvar at følge op på indsatserne i planen. Jeg følger udviklingen af detailhandlens indsats med stor interesse, og vil på næste møde bede dem redegøre nærmere for initiativet og processen i forhold til i samarbejde med fødevarerindustrien om at begrænse udviklingen af pakkestørrelsen på slik, læskedrikke og konfekturer.

(Spørgsmål Z vedr. pakkestørrelseres betydning for indtaget)

Kostvaner og pakkestørrelser:

Jeg er enig med Flemming Møller Mortensen i, at danskerne stadig spiser for meget slik og søde sager, men jeg mener, at frivillighed frem for forbud er vejen frem, hvis dårlige vaner skal ændres i en sundere retning.

Der er ingen tvivl om, at vi ofte spiser mere, hvis snackbaren, sodavanden eller posen med slik er større. Og der er ingen tvivl om, at danskerne i dag både er for søde og for fede.

Selvom de nyeste kostundersøgelser viser, at det går den rigtige vej med danskernes madvaner, er der stadig plads til forbedringer på en række områder – og særligt når det handler om den søde tand.

Men det er ikke ensbetydende med, at vejen frem er forbud mod store pakkestørrelser eller slik generelt.

Tværtimod.

Et sådant nationalt forbud ville både være EU stridigt og konkurrenceforvridende. Og spørgsmålet er, om det overhovedet ville have en effekt.

Jeg er sikker på, at danskerne nok skulle finde de store pakker – om ikke i Danmark så i udlandet – selvom vi placerede dem ude i baglokalet eller oppe under loftet.

Hvad danskerne vælger at lægge i indkøbskurven er ikke kun styret af, hvad de må og ikke må eller af pengepungen, som mange ellers påstår. Men derimod af vane og af lysten.

I Danmark er kiloprisen på gulerødder, agurker og æbler i forvejen lavere end kiloprisen på flødebolles, slik og sodavand.

Og i Sverige er slikket billigere end i Danmark, men svenskerne er stadig sundere end os.

Sunde madvaner handler altså om viden, prioritering og valgmuligheder. Jeg vil koncentrere mig om, at ruste og bevidstgøre danske børn og forældre om det gode og sunde valg og sikre, at forbrugerne har et reelt valg de steder, de opholder sig i hverdagen.

Derfor vil jeg også fortsætte den sukkerkampagne, Fødevarestyrelsen skød i gang sidste år, der skal

informere danskerne om, hvor lidt sodavand og slik der egentlig er plads til i en sund kost.

Afslutning

Til sidst vil jeg blot runde af med at citere apostlen Paulus, som siger, ”at alt er tilladt, men ikke alt er gavnligt”. Og jeg ser det som min opgave at informere befolkningen om, hvad der er gavnligt for deres sundhed og velvære.